

вітчизняним законодавством для уникнення спірних ситуацій між окремими власниками земельних ділянок та забудовниками.

Отже, використання вузького підходу до визначення права на забудову не є виправданим з огляду на технологічний прогрес та ускладнення суспільних відносин на сучасному етапі розвитку міст. Аналіз зарубіжної практики регулювання здійснення прав на повітря власниками земельних ділянок повинен використаний при формуванні доктрини цивільного права в питанні здійснення права на забудову в повітрі.

Список використаної літератури:

1. Скільки стоить воздух Нью-Йорка? [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://znaj.ua/ru/popcorn/skolko-stoyt-vozduh-nyu-jorka>.
2. Варламов И. Право на воздух. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://varlamov.ru/2407940.html>.
3. Grand Central Terminal; The 23-Story, Beaux-Arts 1913 Tower That Wasn't. New York Times. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.nytimes.com/1998/10/11/realestate/streetscapes-grand-central-terminal-23-story-beaux-arts-1913-tower-that-wasn-t.html>.
4. Clement Lincoln Bouvé. Private Ownership of Airspace. *Air Law Rev.* 232, 376 (1930), P. 246–248.

Ключові слова: право на забудову, право на повітря.

Ключевые слова: право на застройку, право на воздух.

Key words: the right to build, the right to air.

РОМАНЮК АНДРІЙ БОГДАНОВИЧ

Івано-Франківський юридичний інститут
Національного університету «Одеська юридична академія»,
завідувач кафедри цивільного та господарського права і процесу,
кандидат юридичних наук, доцент

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ СПЛАТИ ВИКОНАВЧОГО ЗБОРУ (ОСНОВНОЇ ВИНАГОРОДИ ПРИВАТНОГО ВИКОНАВЦЯ) У ВИКОНАВЧОМУ ПРОВАДЖЕННІ

Виконавче провадження – це діяльність, спрямована на примусове виконання судових рішень та рішень інших органів (посадових осіб). При цьому, якщо мова йде про виконання судових рішень, то виконавче провадження одночасно є завершальною стадією судового провадження (ст. 1 Закону України «Про виконавче провадження»).

Примусове виконання рішень покладається на органи державної виконавчої служби (державних виконавців) та на приватних виконав-

ців у передбачених законом випадках (ч. 1 ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження»).

Фінансування виконавчого провадження здійснюється за рахунок виконавчого збору, стягнутого з боржника, або основної винагороди приватного виконавця, авансового внеску стягувача, а також стягнутих з боржника коштів на витрати виконавчого провадження.

Виконавчий збір – це збір, що справляється на всій території України за примусове виконання рішення органами державної виконавчої служби, і стягується з боржника до Державного бюджету України. Виконавчий збір стягується державним виконавцем у розмірі 10 відсотків суми, що підлягає передачі стягувачу за виконавчим документом, заборгованості із сплати аліментів. Якщо виконується рішення немайнового характеру, виконавчий збір стягується в розмірі двох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника – фізичної особи і в розмірі чотирьох мінімальних розмірів заробітної плати з боржника – юридичної особи.

Якщо виконавче провадження здійснюється приватним виконавцем, він стягує замість виконавчого збору основну винагороду приватного виконавця, розмір якої відповідає розміру виконавчого збору (п. 19 Порядку виплати винагород державним виконавцям та їх розмірів і розміру основної винагороди приватного виконавця, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 643 від 8 вересня 2016 р.).

За загальним правилом, встановленим у ч. 4 ст. 27 Закону України «Про виконавче провадження» та у ч. 7 ст. 31 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», державний або приватний виконавець виносить одночасно з постановою про відкриття виконавчого провадження постанову про стягнення виконавчого збору або основної винагороди приватного виконавця.

Хоча, виходячи зі змісту ст. 42 Закону України «Про виконавче провадження», виконавчий збір та основна винагорода приватного виконавця виконують компенсаційну функцію, за рахунок якого здійснюються виплати винагороди державним та приватним виконавцям за виконану ними роботу, а також фінансування виконавчого провадження, проте цілком очевидною є й інша функція виконавчого збору (основної винагороди приватного виконавця) – превентивна, оскільки перспектива сплачувати окрім суми боргу ще й суму виконавчого збору повинна стимулювати боржників не доводити ситуацію до примусового виконання рішення, а виконувати це рішення самостійно в добровільному порядку. Як неодноразово відзначалося і науковцями, і практиками (у тому числі в судових рішеннях вищих судових інстанцій), виконавчий збір виступає для боржника мірою юридичної відповідальності (штрафною санкцією) за ухилення від добровільного виконання рішення суду чи іншого компетентного органу [2, с. 158; 3].

Зважаючи на те, що розмір виконавчого збору (основної винагороди приватного виконавця) за певних обставин може бути досить суттєвим, боржник, стосовно якого винесено відповідне рішення, зацікавлений у

тому, щоб не нести додаткові витрати, пов'язані з примусовим виконанням, а виконати це рішення добровільно.

Зазвичай особа, стосовно якої винесено рішення, яким на неї покладено певний обов'язок, у разі згоди з цим рішенням, має певний період часу на його добровільне виконання до того моменту, поки воно може бути передане у встановленому законом порядку на примусове виконання. Як правило, таким періодом часу є строк, протягом якого рішення може бути оскаржено, а конкретна його тривалість залежить від виду рішення.

Логіка у застосуванні майнових санкцій до боржників, що не бажають добровільно виконувати рішення, і доводять ситуацію до їх примусового виконання, звичайно ж, є.

Проте, якщо стягнення з боржника виконавчого збору чи основної винагороди приватного виконавця розглядати як юридичну санкцію, то очевидно, що при цьому повинні дотримуватися загальні умови юридичної відповідальності, однією з яких є наявність вини у вчиненому правопорушенні.

Таким чином, якщо виконавчий збір – це міра відповідальності боржника за невиконання рішення у добровільному порядку, то для стягнення з нього судового збору він повинен бути винен у такому невиконанні.

Проте на практиці нерідко трапляються випадки, коли боржник дізнається про винесення щодо нього рішення, за яким у нього виникає обов'язок сплатити певну грошову суму, передати майно чи виконати іншу дію, лише після того, як йому надходить постанова про відкриття виконавчого провадження або він, скажімо, дізнається, що його майно арештоване. Боржник з певних об'єктивних причин не знав про те, що стосовно нього відбувалося відповідне провадження, в результаті якого було винесене таке рішення (перебував тривалий час за кордоном, давно змінив місце проживання тощо).

У такому разі боржник фактично позбавлений можливості добровільно виконати це рішення до його передачі на примусове виконання до державної виконавчої служби чи приватного виконавця.

Таким чином, автоматично, до суми стягнення за виконавчим документом, додається ще виконавчий збір або основна винагорода приватного виконавця у розмірі 10 % від стягнутої суми або фіксованої суми у разі примусового виконання рішення у справі немайнового характеру.

Цілком природно, що боржник не зацікавлений окрім виконання свого обов'язку за виконавчим документом сплачувати ще й суму, яку він міг би не платити, якби знав про ухвалення щодо нього рішення суду та виконав це рішення добровільно, не очікуючи передачі виконавчого документу на примусове виконання та відкриття виконавчого провадження.

Проте ефективного правового механізму, який би захищав інтереси боржника у такій ситуації, законодавством не передбачено. Навіть якщо після отримання боржником інформації, що стосовно нього відкрито виконавче провадження, він негайно виконає відпові-

дне рішення, це не гарантує його від необхідності сплати виконавчого збору.

Закон не передбачає можливості скасування постанови про стягнення виконавчого збору тільки на тій підставі, що боржник не міг реалізувати своє право на добровільне виконання рішення через непоінформованість його про наявність цього рішення.

Боржник, звичайно, може і після відкриття виконавчого провадження добровільно виконати грошове зобов'язання, передати майно чи іншим способом виконати відповідне рішення, та на цій підставі звернутися до суду із заявою про визнання виконавчого документа таким, що не підлягає виконанню, у порядку, передбаченому ст. 432 ЦПК України, ст. 328 ГПК України чи ст. 374 КАС України (у залежності від виду судочинства). Згідно з вищезазначеними нормами, суд визнає виконавчий документ таким, що не підлягає виконанню повністю або частково, якщо його було видано помилково або якщо обов'язок боржника відсутній повністю чи частково у зв'язку з його припиненням, добровільним виконанням боржником чи іншою особою або з інших причин.

Проблема у тому, що де-юре таке виконання відбувається в часових рамках виконавчого провадження, тобто після винесення державним чи приватним виконавцем постанови про відкриття виконавчого провадження. А тому боржнику буде досить непросто довести суду, що незважаючи на цю обставину, виконання було добровільним, не пов'язаним з відкриттям щодо нього виконавчого провадження. Як показує практика, суди не завжди погоджуються з доводами таких заяв, та нерідко відмовляють у їх задоволенні.

З огляду на це, необхідно передбачити у законі механізм, який би захищав інтереси боржника у тому випадку, коли він з поважних причин не знав і не міг знати про те, що стосовно нього видано виконавчий документ та відкрито виконавче провадження.

У зв'язку з цим видається доцільним доповнити статтю 39 Закону України «Про виконавче провадження» частиною десятою такого змісту:

«10. Виконавчий збір також не стягується у разі закінчення виконавчого провадження на підставі пункту 9 частини першої статті 39 цього Закону, якщо рішення було добровільно виконане боржником хоча і після винесення постанови про відкриття виконавчого провадження, але боржник довів, що він дізнався про наявність рішення, яке виконується, лише після відкриття виконавчого провадження.»

Список використаної літератури:

1. Про виконавче провадження : Закон України № 1404-VIII від 02.06.2016 р. [Електронний документ] – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1404-19#n300>.
2. Стаднік Г. Правова природа виконавчого збору: фінансово-правові аспекти // Право України. – 2009. – № 11. – С. 156-164.

3. Ухвала Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 14.03.2012 р. у справі № 6-47892сск11. [Електронний документ]. – Режим доступу: <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/23671510>.

Ключові слова: виконавчий збір, основна винагорода приватного виконавця, виконавче провадження, примусове виконання, виконавчий документ.

Ключевые слова: исполнительный сбор, основное вознаграждение частного исполнителя, исполнительное производство, принудительное исполнение, исполнительный документ.

Key words: executive fee, basic remuneration of a private executor, executive proceedings, forced execution, executive document.

ТОКАРЄВА ВІРА ОЛЕКСАНДРІНА

Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри цивільного права, кандидат юридичних наук

ЩОДО ПИТАННЯ ПЕРЕХОДУ ТВОРУ ДО ОБ'ЄКТІВ СУСПІЛЬНОГО НАДБАННЯ

З огляду на розширення можливостей вільного використання творів актуальним стає питання про можливість відмови власника прав від виключного права і передачі такого об'єкта інтелектуальної власності в суспільне надбання, відмінних від припинення дії виключного права.

Можливість відмови від виключних прав закріплена на законодавчому рівні в державах загального права, як США, Великобританії та державах які знаходяться під їх впливом Індії, Чилі, Кенії та ін. У Франції існує громадська ініціатива, пов'язана з введенням інституту «добровільного суспільного надбання» та реформування законодавства про авторське право [1].

Відповідно до § 105 Закону про авторське право і суміжні права США, що міститься в розділі 17 Кодексу законів США, правовласник може в будь-який момент заявити про передачу свого твору в суспільне надбання. Крім того, всі твори, створені державою, автоматично стають суспільним надбанням.

За винятком держав, які однозначно надали офіційного статусу та передбачили у законодавстві можливість передачі твору в суспільне надбання, законність та обґрунтованість відмови від виключних прав, щоб об'єкт авторського права перейшов в суспільне надбання є досить дискусійним.

Слід звернути увагу, що на відміну від патентів або товарних знаків, авторське право на твір виникає внаслідок факту створення (за українським законодавством без вимоги дотримання формальностей або з вимогою реєстрації в окремих правових системах). Як зазначає С. Дюсолє не можна відмовитися від «титуту» після його надання;